אמר רב אחא בר יעקב שמע מינה מהרה דמרי

עלמא תמני מאה וחמשין ותרתי הוא: מתני'

אגם מעושה בישראל כשר יובעובדי כוכבים

פסול ובעובדי כוכבים יחובטין אותו ואומרים

לו עשה מה שישראל אומרים לך יי(וכשר):

למ' אמר ר"נ אמר שמואל גם המעושה

בישראל כדין כשר ישלא כדין פסול ופוסל

הובעובדי כוכבים כדין פסול ופוסל שלא כדין

אפי' ריח הגם אין בו מה נפשך אי עובדי כוכבי'

בני עשויי נינהו איתכשורי נמי ליתכשר אי

לאו בני עשויי נינהו מיפסל לא ליפסל ⁹אמר

רב משרשיא דבר תורה גם מעושה בעובדי

כוכבי' כשר ומה מעם אמרו פסול שלא תהא כל

אחת ואחת הולכת ותולה עצמה בעובד כוכבי'

ומפקעת עצמה מיד בעלה אי הכי שלא כדין

אפי' ריח הגט אין בו ונהוי 🕫 שלא כדין כישראל

ומפסיל נמי לפסול אלא הא דרב משרשיא

סבדותא היא ומעמא מאי כדין בכדין דישראל ס

מיחלף שלא כדין בכדין ישראל לא מיחלף:

אביי אשכחיה לרב יוסף דיתיב וקא מעשה

אגיםי א"ל והא אנן הדיומות אנן ותניא ייהיה

ר"ם אומר יכל מקום שאתה מוצא אגוריאות

של עובדי כוכבים אע"פ שדיניהם כדיני

ישראל אי אתה רשאי להיזקק להם שנאמר

יואלה המשפטים אשר תשים לפניהם לפניהם

ולא לפני עובדי כוכבים דבר אחר לפניהם ולא

לפני הדיוטות א"ל יאנן שליחותייהו קא

עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות יאי

הכי גזילות וחבלות נמי חכי עבדינן

שליחותייהו במילתא דשכיחא במילתא דלא

שכיחא לא עבדינן שליחותייהו: בותנר' ייצא

שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת מגורשת

הרי זו מגורשת ובלבד שלא יהא שם אמתלא

איזו היא אמתלא גירש איש פלוני את אשתו

על תנאי זרק לה קידושיה ספק קרוב לה ספק קרוב לו זו היא אמתלא: **גכו'** ואסרינן לה אגברא והא "אמר רב אשי כל קלא דבתר

נישואין לא חיישינן ליה יה"ק יצא שמה בעיר

מקודשת הרי זו מקודשת מקודשת ומגורשת

ל) [ב"ב מח.], כ) רש"ל מ"ו,
ג) [ב"ב מח.], ד) [ע" מ"ם
על הגליון פסחים יח.],
כ) [בשאלחות פ" בראשית

ש) [בשממותו פ במשמ איתא היה ר"מ אומר], ו) ב"ק פד:, ו) לעיל פא. לקמן פט:

יבמות לב, ה) ברש"י שברי"ף

נר מצוה

עה א מיי' פ"ב מהלכות גירושין הל' כ סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סי' קלד סעיף ה: עו ב מיי׳ שם טוש״ע שם

:סעיף ח על ג מיי׳ שם טוש״ע שם

סעיף ט: סעיף ט: עח ד מיי׳ שם טוש״ע שם מע׳ ז: עם ה מיי שם טוש"ע שם

:סעיף ח ב ו מיי׳ פכ״ו מהלכות סנהדרין הל' ז סמג עשין קז טוש"ע ח"מ סי' כו סעי' :6

ז מיי שם פ״ה הל׳ ח טוש״ע ח״מ פי׳ ה מעיף א וטוש"ע אה"ע סי סעיף ה וטושיע ההייע פרי קלד סערי ה: מושיע חיית פרי ט סערי ה: בג ט מיי פייט מהלי אישות

הלי כב ופ"י מהלי גירושין הלי כ ופי"ז מהלי איסורי ביאה הלי כ סמג עשין מח וסי נ טוש"ע אה"ע סי ו סעי ה וסי מו סעי ז: י [מיי פ"ט מהלי אישות

הכ"ג]: פד כ מיי פ"י מהלכות גירושין הל' כ ופי"ז מהל' איסורי ביאה הל' כ קעיף ה וסי׳ מו קעיף ז:

תורה אור השלם 1. וְאֵלֶה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תשים לפניהם: שמות כא א

פסקי רי"ד

י מתני' גט מעושה בישראל כשר ובעובדי כוכבים פסול והעובדי כוכבים חובטים אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך. אותו בחזקה כגון אלו שכופין אותו להוציא או שהיתה אסורה לו בישראל כשר והוא דאמר רוצה אני כדתנן בערכין בפ׳ האומר משקלי עלי (דף פא.) חייבי עולות ושלמים ממשכנין . אותו אע״פ שאינו מתכפר לו אותו אל פישאינו מתכפו לד עד שיתרצה שנאמר לרצונו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. ואם מסר מודעא אההוא אונסא דקא עבדי ליה צריך לבטולה לההוא מודעא דגרסינן בההוא פרקא (שם ע"ב) אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעיה מודעא. פשיטא לא צריכה דעשוה וארצי מהו דתימא בטולי בטליה קמ״ל רא"ר ליחוי עד שיחז מאי למודעיה וכן נמי בזביני אט"ג דאמר רכ הווא חליוה אל ג'ואכון דב ווונא ומיווו וזבין זביניה זביני אי מסר מודעא עלייהו לא הוו וביניה זביני עד דמבטיל ליה חזקת הבתים (ב"ב מח:) טובי תלה לפפי אדינרא וזבין ליה ארעא חתם רבה בר בר חנה אמודעא ואשקלתא . ואמר רב הונא אי לאו מודעא מאן דחתם אאשקלתא שפיר חתם רב הונא לטעמיה דאמר רב הונא תליוה וזבין זביניה זביני. ואע״ג דאמר רבה לעיַל בההוא פירקא (שם מ:) לא בתבי׳ מודעא אזביני דרב ליה דוקא היכא דלא מסר מודעא אההוא אונסא הוא עליהו מודעא לא הוו זביני.

שמע מינה מהרה דמרי עלמא תמני מאה וחמשין ותרתי. וא״ת נהי דמשנכנסו לארץ עד שילאו יש כל כך מ״מ מאז לא עבדו ע"ז ועוד הקשה ה"ר אלחנן ודלמא תאבדו מהר אחר ונושנתם קאמר

ואור"י דמתחילה מיד א היו ב עובדי עבודת כוכבים שפסלו של מיכה היה עמהס ג: ובעובדי כוכבים חובמין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך. אין לפרש ד לאפי׳ בענין זה רוצה לומר דבעובדי כוכבים פסול משום לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים אע"פ דהעובדי כוכבים מעשין על פי ישראל דאין זה לפני עובדי כוכבים כיון דדייני ישראל מלוים לחובטו דאטו מומחין עלמן יחבטו אותו ולא יכלו לצוות להדיוט לחובטו אלא כמו שפר"ת והעובדי כוכבים חובטין אותו שאז כשר בזה הענין וכן פירש רב יהודאי גאון בהלכות גדולות דבעובדי כוכבים כשר בזה הענין וכן איתא בירושלמי דמכילתין אמר רב ישראל ישעושה כמעשה עובד כוכבים פסול יג) (אפי׳) באומר איני זן ואיני מפרנס ה תני ר' חייא עובדי כוכבים שעושין כמעשה ישראל בשר אפי׳ באומר איני זן ואיני מפרנס ואהא דנהט אפי׳ ובאומרן דלא מתכשר בעובדי כוכבים שלא ע"פ ישראל אע"ג דהוי כדין אמר ר' אסי מתני׳ אמרה כן ובעובדי כוכבי׳ חובטין אותו ואומרי׳ לו עשה מה שישראל אומר לך ולא מה שאנו אומרים לדידי: אלא דרב משרשי' בדותא היא.

בח"ה (ב"ב מח. ד"ה דבר) מפורש אמאי מייתי לה הש"ס התם כיון דבדותה היה: לפניהם ולא לפני הדיומות. פי׳ בקונטרס דקאי אשבעים זקנים דעלו עם משה אע"פ שכתובין בסוף פ׳ דואלה המשפטים ור"י אומר דאהאלהים טובא דכתיבי בפרשה קאי וכן משמע בהחובל (ב"ק פד:) דמאלהים נפקא לן מומחין חי דאמר מ"ש נוקי אדם באדם ונוקי אדם בשור דאלהים בעינן וליכא ואינטריך קרא דלפניהם (כ) דלענין עישוי בעינן מומחיןשוו: רלא לפני הדיוטות. תימה דמשמע דאיירי קרא בכשרים לדון ואילו בפ"ק לקדושין (דף לה.) ובב"ק (ד' טו.) דרשינן מינה דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה ואשה פסולה לדון דתנן בפ' בא סימן (נדה מט:) כל הכשר לדון כשר להעיד ואשה פסולה להעיד כדמוכח בהחובל (ב"ק פח.)

ובפרק שבועת העדות (דף ל.) וי"ל דכלל דפרק בא סימן באיש איירי כלומר כל איש הכשר לדון כשר להעיד ומדבורה דכתיב בה (שופטים ד) והיא שופטה את ישראל אין ראיה דאשה כשרה לדון דשמא לא היתה דנה אלא היתה מלמדת להם הדינים א"נ שמא קיבלו אותה עליהם משום שכינה' מיהו בירושלמי דיומא (פ"ו) יש מעתה דאין אשה מעידה אינה דנה יא ואומר ר"י דקרא משמע ליה באיירי בכל ענין בין בדיינין בין בנדונין יב שוי:

אר הבי גודות וחבדות גמי. וא״ת והא מצינו בכמה מקומות שהיו דנין יג גולות וחבלות ההוא רעיא בפ״ק דבבא מליעא (דף ה.) וההוא גברא דגזל פדנא דתורי דחברי' (ב"ק דף 11:) ובכמה מקומות וי"ל דהין דוחקין אותו ע"י יו דקבעיה ליה זימנא לא"ר ועוד אור"י דגולות ע"י חבלות קאמר דאין דנין בכבל שחבל בחברו וגול לויח: במילתא דשביחא בו'. כמו בהודחות והלוחות ומה שחנו

מקבלים גרים אע"ג דגר לריך ג' מומחין כדאמרי' בהחולך (יבמות מו:) משפט כתוב ביה 10 אור"י דעבדינן שליחותייהו דחשיב כשכיחא מד ובהחולן (גו"ש) נמי משמע שהיו מקבלים גרים בבבל וא"ת היכי עבדינן שליחותייהו והא עכשיו אין מומחין בא"י ומי יתן לנו רשות ו"ל דשליחות דקמאי עבדינן: והאמר רב אשי בל קלא דבתר נישואין בו'. וא"ת ולוקמה נתר אירוסין דחיישינן

ש"מ מהרה דמרי עלמא. כמנין ונושנתם דהא כתיב כי אבד תאבדון מהר: בותבר' מעושה. בחוקה יה: גבו' כדין. כגון הכך דאמרינן בהו יוליא ויתן כתובה או שהיתה אסורה לו: פסול. להתירה לינשה: ופוסל. מן הכהונה משום ריח הגט: מה נפשך. דחמרת

בעובדי כוכבים בדין פסול ופוסל: אי עובדי כוכבים בני עשויי. דדין תורה נינהו לכוף את ישראל בדין: חולה עלמה בעובד כוכבים. שוכרת עובד כוכבים אנם לכוף בעלה לגרשה שובאה עליו בעקיפין: מיפסל נמי ליפסל. כשלא כדין דישראל הואיל ומדאורייתא בני עשויי נינהו כישראל והא גבי ישראל אמרת שלא כדין פסול ופוסל: בדומה היה. דודחי לחו בני עשויי נינהו: כדין. דעובדי כוכבים עובדי כוכבים שעישוהו להוליא ובדין תורה אע"ג דלאו גיטא הוא גזור ביה רבנו לפסול בכהונה משום דמיחלף בכדין דישראל ואתי למימר ישראל נמי שעישוהו כדין לא פסיל וההוא גיטא מעליא הוא: שלא כדין. דעובדי כוכבים בכדין דישראל לא מיחלף ואי אמרת מיחלף בשלא כדין דישראל ואתי למימר שלא כדין דישראל נמי לא פסיל ואמרן לעיל דפסיל היא גופה גזירה היא אטו כדין וגזירה לגזירה לא גורינן: וקא מעשה אגיטי. כופה איש להוליא את אשתו בדין: הדיוטות אנן. שאין מומחין אלא סמוכין דמיקרו אלהים דיינין ואין סמיכה בח"ל כדאמרי׳ בפ"ק דסנהדר׳י׳ (דף יד.): אוגריאות. אסיפות כמו אוגר בקין (משלי י): לפניהם. קאי אשבעים זקנים שעלו עמו להר קודם מתן תורה כדכתיב (שמות כד) ואל משה אמר עלה וגו' ואע"פ שנכתבה פרשה זו לאחר מ״ת קודם מתן תורה נאמרה ונבנה המזבח והעלו העולה והשלמים ובאותו דם נכנסו לברית: שליחותייהו. דבני א"י: קעבדינן. הם נתנו לנו רשות: מידי דהוה. אדיני ממונות דהלואות דעבדינן שליחותייהו כדאמרי׳ בסנהד׳ (דף ב:): אי הכי גולות וחבלות נמי. לעביד שליחותייהו ואנן אמרינן בשמעתא קמייתא דסנהד' דבעינן ג' מומחין: מילחה דשכיחה. הלוחה וכן גט: בותבר' ילא שמה בעיר מקודשת. פנויה שיצא עליה קול פלונית ים מתקדשת היום לפלוני ויש

דברים נרחין כדמפרשי חמורחי בגמ': הרי זו מקודשת. ולא סינשא לאחר בלא גט: מגורשת הרי זו מגורשת. קא סלקא דעתין דהכי קאמר אשת כהן שילא עליה קול פלונית נתגרשה היום הרי זו מגורשת ואסורה לישב עוד תחתיו דאילו מגורשת להקל ולינשא לשוק ליכא לפרושי דמשום יציאת קול נשרי אשת איש לעלמא והיינו דפרכינן לה בגמרא ואסרי׳ לה אגברא על בעלה כהן: ובלבד שלא סהא שם אמחלא. שלא יהא עם הקול של קידושין או של גירושין משל וטעם שהוא שובר את כח הקול: גירש פלוני את אשתו על תנאי. זהו שובר של גירושין שמח לא נתקיים התנאי: זרק לה קידושיה כו'. זהו אמתלא של קידושין והוא הדין נמי איפכא: גבו' ואסרינן לה אגברא. בתמיחה ואמגורשת קאי אשת כהן שינא קול שגירשה בעלה קתני מחני׳ חיישינן לקלח ואסרי׳ עלי׳: והאמר רב אשי כל קלא. שילא על האשה משנישאת ולא ילא עליה קול קודם נישואין: לא חיישינן ליה. כגון אם נשאת לכהן ויצא עליה קול שהיתה זונה או גרושה לא מפקינן לה מיניה אלא בעדות ברורה וזו נשואה ועומדת היא: ה"ק כו'. האי קול דמגורשת ארישא קאי אשה פנויה שיצא עליה קול מקודשת חיישינן לה ואסורה לינשא אלא לאותו איש חזר ויצא עליה קול מגורשת שגירשה אותו פלוני שיצא לה קול קידושין ממנו:

אותו ליתן גט כדיני ישראל. שיט״ק, ז. כלומר לפני הדיינין המפורשין במקום מוס׳ סנהדרין שם. ת. לשון שררה ורבנות כדמתרגמינן ראה נתתיך ח. לשון אלהים לפרעה [שמות ז] לשון רבנות. רש"י סנסדרין נ ע"ב ד"ה אי קסבר. ט. אע"פ שאינו דין. תוס' כ"ק טו ע"ל שאינו זין, מוסי כייק טו עיים סוד"ה אשר תשים. י. לפי שהיתה נביאה. תוס' שנועות כט: יא. ויליף שני שני בגזירה שוה וישארו שני

האנשים במחנה, ועמדו שני האנשים. מוס' הרח"ש. יב. וממעט עכו"ם והדיוטות משום דלפניהם האי אאלהים דמשמע מומחיז האנשים ונשים בכלל זה. תוס׳ שבועות שם ועי׳ במהרש״א. יום שמשתו שם יעד מתאש שלו. ג. בבבל. תוס' הרא"ש. T. דאי לא אזיל משמתינן . ליה, ונתרצה שידונו אותו כאן. שס. 10 והא נמי מילתא דלא שכיחא היא וכדאמרינן לעיל [דף פה ע"א] גירות לא שכיחא. שיט"ק, 10. הא נמי תקנתא היא דמקבלין גרים שלא תנעול דלת בפני גרים

ועבדינן שליחותייהו בהכי.

לרב אשי וי"ל דמשמע ליה מחני׳ אף בחר נישואין ועוד דפסקי׳ לקמן (דף פט:) דאף קלא דבחר אירוסין לא חיישיען:

וכ״כ שם רבינו שמואל ז״ל אכלה ר. בה דאמר לא כתבי׳ מודעא אזביני. ובעובדי כוכבים פסול משום דכתיב לפניהם ולא לפני העובדי כוכבים. אבל עובדי כוכבים חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומר לך שאע"פ שהן מעשין כיון שעל פי ישראל עושין כשר. א"ר נחמן אמר שמואל גט מעושה בישראל כדין כשר שלא כדין פסול פ" אע"פ שאמר רוצה אני כיון דשלא כדין עישו אותו ואין כאן מצוה לשמוע דברי חכמים לא גמר ויהיב בכל לב ופוסל בתרומה משום ריח הגט. ובעובדי כוכבים ממי כשר ומה טעם אמרו פסול ופוסל שלא כדין אפ" ריח הגט אין בו ומתמהינן מה נפשך אי עובדי כוכבים בני עשויי נינהו איתכשורי נמי לתכשר אי לאו בני עשויי נינהו ליפסול נמי לא ליפסול. ואמר רב משרשיא דבר תורה בעובדי כוכבים נמי כשר ומקה הבתים (שם מה). דאמר אגב אונסיה גמר ומקנה: שלא תהא כל א' וא' הולכת ותולה עצמה ביד עובד כוכבים ומפקעת עצמה מיד בעלה. פ" סבר רב משרשיא דבר תורה אפילו בעובדי כוכבים נמי כשר וטעמא דמילתא כדאמרינן בפ" חזקת הבתים (שם מה). דאמר אגב אונסיה גמר ומקנה:

שכפוסו בחוקה ליתן גט, ש) צ"ל ובא, רש"ל, י) עי' מלא הרועים, יא) צ"ל מלא הרועים, יא) ג״ל נתקדשה. רש״ש, יב) בירושלמי איתה שעשה במעשה עובד כוכבים כו' שעשו במעשה ישראל, יג) רש"ל אבל ישראל, יג) רש"ל אבל המהרש"א כן גריס כן, יד) [וע' היטב מוס' ב"ב מח. יי) [וע ייספ מוס כ כ מוז. ד"ה גט מעושה], **טו**) [וע"ע מוס' סנהדרין ב: ד"ה ליבעי וכו׳ם. עו) דוט"ט חומ׳ ב"ה נח. ותום' ד"ה שבועות מה: ד"ה מי לא וחות' נדה נ לוט. ליים כל הכשר], יו) בדפו״ר ד״ה כל הכשר], יו) בדפו״ר דקבעינן, ועי׳ ב״ק טו:, יה) [וע"ע תוס' ב"ק פד: ד"ה

הגהות הב"ח

(h) גמ' ונהוי כשלא כדין בישראל: (ג) תום' ד"ה לפניהם וכו׳ דלענין עישוי נ״ב ע"ן סנהדרין דף ב ע"ב תוס' ד"ה ליבעי דמלפניהם משמע ליה מילי דעשוי משום דרשינן בפ"ק דסנהדרין מאשר תשים אלו כלי הדיינין . לשייך בהן שימה ועיין תוס' בפ"ק דנ"ק ד' טו: (ד"ה אשר)

> מוסף רש"י הורא רחוף החחרם

מוסף תוספות א. מיציאת מצרים. תוס׳ ר בהם.

אבתר ועשיתם לכם פסל. שס. .T דקאי אבגוים פסול.

לאשמועינן. שס. ה.

. ומכריחיז אותו ליתז גט כיוז

הגט פסול אפילו הדין אמת

. כגון איני זן ואיני מפרנס.

מרדכי (ועי' מהרש"ח). 1. פירוש אם הגוים מעשין

. היכא שהישראל